

POSTANOWIENIE

12 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczuk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 12 czerwca 2024 r. w Warszawie
zażalenia M.S.

na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z 24 listopada 2023 r., VII AGa 230/23,

w sprawie z powództwa M.S.

przeciwko Bank w W.

o zapłatę,

**uchyła zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego do orzeczenia
kończącego postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, na skutek apelacji pozwanej Bank w W., uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 30 listopada 2022 r. zasądzający od pozwanej na rzecz powoda M. S. kwotę 101 764,07 zł z odsetkami.

Sąd Apelacyjny wskazał, że w sprawach, w których umowa kredytu powiązana z walutą obcą, obejmująca wadliwe postanowienia przeliczeniowe, została zawarta z przedsiębiorcą, nieważność poszczególnych postanowień umowy nie powinna prowadzić do jej upadku, lecz konieczne jest rozważenie, czy na podstawie art. 56 k.c. możliwe jest dopełnienie woli stron umowy. W ocenie Sądu Apelacyjnego poczynienie w tej mierze stosownych rozważań, w zestawieniu z żądaniem powództwa, należy do Sądu Okręgowego. Idąc tym torem, Sąd Apelacyjny uznał, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył zażaleniem powód, zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 56 i art. 353¹ k.c., i wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sytuacji, w której sąd drugiej instancji uchyła wyrok wydany przez sąd pierwszej instancji ze względu na nierozpoznanie istoty sprawy, Sąd Najwyższy, rozpoznając zażalenie złożone na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., bada, czy sąd drugiej instancji prawidłowo zastosował art. 386 § 4 k.p.c., tj. czy okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu merytorycznego stanowiska sądu drugiej instancji, mieszczą się w kręgu sytuacji odpowiadających nierozpoznaniu istoty sprawy. Poza zakresem oceny pozostaje natomiast prawidłowość stanowiska co do *meritum* wyrażonego przez sąd drugiej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41, z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54 i z dnia 17 stycznia 2013 r., III CZ 2/13).

W świetle ugruntowanego orzecznictwa, do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy sąd pierwszej instancji nie zbada materialnej podstawy żądania, wychodząc z błędnego założenia, że istnieje przeszkoda unicestwiająca roszczenie albo wykluczająca jego skuteczne dochodzenie (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315 i z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2013 r., IV CZ 170/12, z dnia 14 lutego 2013 r., II CZ 188/12, z dnia 3 lutego 2017 r., II CZ 146/17 i z dnia 13 października 2017 r., I CZ 90/17). Przesłanka ta – w przeciwieństwie do określonej w art. 386 § 4 *in fine* k.p.c. - nie dotyczy zatem sytuacji, w których błąd sądu pierwszej instancji lokuje się w sferze faktów i dowodów, lecz polega na nieprawidłowym założeniu o istnieniu okoliczności stojącej na przeszkodzie ocenie istoty sprawy. Przeszkoda ta może mieć źródło nie tylko w prawie materialnym, jak, przykładowo, w razie przedawnienia roszczenia, lecz również w prawie procesowym, co ma miejsce w razie nieprawidłowego przyjęcia istnienia prejudykatu lub nieprawidłowej oceny granic jego mocy wiążącej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., III CZ 63/16).

Z materiału sprawy wynikało, że Sąd Okręgowy dokonał ustaleń faktycznych i oceny prawnej żądania, przyjmując, że zawarta między stronami umowa kredytu jest nieważna na podstawie art. 353¹ w związku z art. 58 § 1 k.c. wobec przekroczenia granic swobody umów. Wychodząc z tych założeń, ocenił powództwo w aspekcie art. 405 w związku z art. 410 § 2 k.c., uznając je za zasadne. Okoliczność, że zdaniem Sądu Apelacyjnego stanowisko to należało uznać za błędne, ponieważ nieważność postanowień kursowych – jeżeli stronami umowy są przedsiębiorcy – nie przesądza o nieważności umowy kredytu, nie pozwala uznać, że doszło do nierozpoznania istoty sprawy. W judykaturze Sądu Najwyższego wielokrotnie wskazywano, że błędna ocena prawna żądania nie jest równoznaczna z nierozpoznaniem istoty sprawy. W przyjętym w kodeksie postępowania cywilnego modelu apelacji pełnej sąd drugiej instancji dysponuje kompetencjami rozpoznawczymi na równi z sądem pierwszej instancji, tak gdy chodzi o dokonywanie ustaleń faktycznych, jak i – tym bardziej – stosowanie prawa

materialnego (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 r., nr 6, poz. 55). Nie ma zatem przeszkód, aby sąd drugiej instancji, dostrzegłszy nieprawidłowość oceny prawnej przedstawionej przez sąd pierwszej instancji, ocenę tę zmodyfikował, także wtedy, gdy wiąże się to z koniecznością dokonania dodatkowych ustaleń faktycznych.

Ubocznie należało zauważyć, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku ujawniało niespójność argumentacyjną, zważywszy, że Sąd Apelacyjny, akcentując, że konieczność dokonania określonych ustaleń faktycznych „po raz pierwszy” czyni zasadnym uchylenie wyroku, stwierdził jednocześnie, że w wyniku prawidłowo przeprowadzonego postępowania dowodowego Sąd Okręgowy ustalił wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, które znajdowały odzwierciedlenie w całokształcie materiału dowodowego.

Zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. należało w konsekwencji uznać za trafny. W zakresie natomiast, w jakim w zażaleniu szeroko wskazywano na brak możliwości zastąpienia nieważnych klauzul przeliczeniowych w umowie kredytu powiązanej z walutą obcą średnim kursem Narodowego Banku Polskiego, argumentację tę należało uznać za bezprzedmiotową, zważywszy na granice kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym toczącym się na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Dotyczyło to odpowiednio kontrargumentacji zaprezentowanej w tej materii w odpowiedzi na zażalenie.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[SOP]

[a!]